

Gerojo valdymo principų diegimas sporto organizacijų veikloje: **socialinė atsakomybė**

Lektorė: prof.dr. Agota Giedrė Raišienė

2023 m. spalio 24 d.

Vilnius

- **Socialinė atsakomybė, visuomeninė atsakomybė**, asmenybės ir visuomenės, jos įvairių institucijų sąmoningai formuojamų santykių forma – pasirengimas atsakyti už savo poelgius ir veiksmus, gebėjimas atlikti pareigas ir taikyti socialines sankcijas esant tam tikroms teisumo ar kaltumo sąlygoms (Visuotinė lietuvių enciklopedija).
- Organizacijos socialinė atsakomybė yra suvokta atsakomybė už jos sprendimų ir veiklos poveikį suinteresuotiesiems (darbuotojams, klientams ir kt.), aplinkai ir visuomenei.

LR Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija:

ĮSA apima įvairias sritis, kuriose siekiama pozityvių pokyčių. Pagrindinės jų yra valdymas, darbo aplinka, etika, bendruomenė ir poveikis aplinkai.

Vystyti veiklą atsakingai reikia siekti veiklos tikslų derinant socialinius, etinius, ekonominius ir poveikio aplinkai veiksnius, kurie kurtų kuo pozityvesnius rezultatus ir naudas visuomenei ilgalaikėje perspektyvoje.

Veikdamas atsakingai tiek verslas, tiek bet kuri institucija, organizacija gali sukurti geresnes sąlygas darbuotojams, bendradarbiauti su nevyriausybinėmis ir kitomis organizacijomis, mažinti neigiamą savo veiklos poveikį aplinkai, siekiant visuomenei naudingų tikslų.

Socialinė atsakomybė moksliniu požiūriu

- tai organizacijų ideologija, politika ir praktika spręsti socialinius, ekonominius ir aplinkosauginius klausimus, siekiant naudos visuomenei (Leonard & McAdam (2003)).
- tai savanoriškas, įstatymų nenulemtas verslo organizacijų įsipareigojimas visose savo veiklos srityse derinti savo interesus su vartotojų, darbuotojų, visų akcininkų, aplinkos, savo bendruomenės ir kitų susijusių asmenų interesais (Grundey, 2008);

- Vienas iš pirmųjų *socialinės atsakomybės* sąvokos aiškinimų buvo grindžiamas etikos aspektu ir tik vėliau ši sąvoka buvo plačiai integruota į organizacijų procesus.
- Socialinė atsakomybė gali būti suprantama ir kaip **asmeninė savybė**, lemianti tam tikrą atsakingą ar etišką elgesį, ir kaip **vadybinė paradigma**, užtikrinanti organizacijos draugiškumą aplinkai ir darbuotojams.
- Socialinės atsakomybės tikslas - **tvarumas**.

Apibendrinant, socialinė atsakomybė yra įsipareigojimas vertinti savo daromą poveikį remiantis vadinamuoju THE TRIPLE BOTTOM LINE arba 3E (lietuviškai - 3P) kategorijomis:

- ekonomika/efektyvumu (Profit);
- ekologija (Planet) ir
- etika (People).



Purpose

Why are we doing this at all, and are we in the best position to do it?



Profit

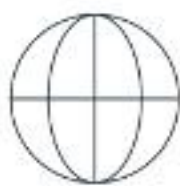
Does this project make financial sense with the technology and capabilities we have available?

Four criteria for effective design



People

Have we thought through the impact on people—not just the end users, but broader society as well?



Planet

How does this project leave our planet in a better place than before we started?

Socialinės atsakomybės reikšmė per
gyvybingumo, atsparumo ir tvarumo prizmę

Darnaus vystymosi tikslai realizuojami taikant įmonių socialinės atsakomybės principus



Darnaus vystymosi tikslų rekomendacijų rinkinys, 2019

- Pagal „Kurk Lietuvai“ vykdytas projektas „Darnios Lietuvos link: darnaus vystymosi tikslų integravimas į valstybės strateginius dokumentus“, LR Aplinkos ministerija, 2018 m. rugsėjo mėn. - 2019 m. kovo mėn.
- Finansavimas pagal „Kuriame Lietuvos ateitį“ - 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programą, remiamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos biudžeto

Sporto organizacijų gero valdymo principai

Socialinės atsakomybės dimensija (14 principų)

44. Organizacija savo nariams siūlo konsultacijas valdymo ir vadybos srityse.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kuri nustato tikslus ir konkrečius veiksmus, susijusius su jos narių konsultavimu vadybos ar valdymo srities klausimais;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus vadybos ir (arba) valdymo konsultavimo klausimus;
- teikia savo nariams konsultacijas vadybos ar valdymo srities klausimais, kurios apima: seminarų ar mokymo sesijų organizavimą; individualizuotus (akis į akį) patarimus; gerosios patirties sklaidą;
- atliko savo atitinkamų veiksmų poveikio vertinimą.

45. Organizacija įgyvendina politiką, kuria siekiama sumažinti sporto veiklos keliamą pavojų sveikatai.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kuri nustato tikslus ir konkrečius veiksmus, skirtus sumažinti sporto veiklos keliamą pavojų sveikatai;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su sveikatos rizikomis sporto veiklose;
- imasi veiksmų: skirtų informuoti sportininkus apie konkrečias rizikas, susijusias su atitinkama sporto šaka; skirtų prevencijai arba konkrečių rizikų mažinimui, susijusių su atitinkama sporto šaka;
- atliko: analizę dėl konkrečių rizikų, susijusių su atitinkama sporto šaka; savo veiksmų poveikio vertinimą.

46. Organizacija įgyvendina politiką skirtą kovoti prieš seksualinį priekabiavimą. (1)

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kuri nustato tikslus ir konkrečius veiksmus, skirtus kovai su seksualiniu priekabiavimu sporte;
- turi elgesio kodeksą, kuriame nustatytos taisyklės, skirtos skatinti sportininkų fizinį vientisumą;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su seksualinio priekabiavimo prevencija sporte;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis) siekdama kovoti su seksualiniu priekabiavimu sporte;
- skatina geriausių patirčių mainus dėl seksualinio priekabiavimo prevencijos su organizacijos nariais;
- įgyvendina kitus veiksmus (nesusijusius su geriausių patirčių mainais ar bendradarbiavimu su kitomis organizacijomis), skirtus sąmoningumui kelti dėl seksualinio priekabiavimo problemų;

46. Organizacija įgyvendina politiką skirtą kovoti prieš seksualinį priekabiavimą. (2)

- Ar organizacijos įstatai ir (arba) vidaus taisyklės nustato procedūras skundų nagrinėjimui dėl nepageidaujamo seksualinio elgesio?
- Ar procedūra nustato taisykles:
 - dėl skundų pateikimo;
 - dėl skundų tyrimo;
 - skirtas pranešti asmeniui, pateikusiam skundą, apie tyrimo rezultatus;
 - dėl nepriklausomo tribunolo įsteigimo.
- Ar organizacija atliko savo veiksmų poveikio vertinimą?

47. Organizacija įgyvendina antidopingo politiką.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti prevencijai, nustatymui ir kovai su dopingo vartojimu;
- įgyvendina drausmės taisykles kovai su dopingu, laikydamasi Pasaulinio antidopingo kodekso;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su kovos su dopingu sporte;
- įgyvendina: veiksmus, skirtus kelti sąmoningumą dėl antidopingo taisyklių; veiksmus, skirtus informuoti ir šviesti sportininkus apie dopingo keliamus pavojus; oficialias procedūras, nustatančias jos bendradarbiavimą su Pasauline antidopingo agentūra (WADA);
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

48. Organizacija įgyvendina socialinės įtraukties per sportą politiką.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti pagerinti socialines, kultūrinės, švietimo ar psichologines sąlygas atskirtoms ir (arba) pažeistoms bendruomenėms per sportą;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su socialine įtrauktimi per sportą;
- skatina geriausių patirčių sklaidą dėl socialinės įtraukties su savo nariais;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis) siekdama pagerinti socialines, kultūrinės, švietimo ar psichologines sąlygas atskirtoms ir (arba) pažeistoms bendruomenėms per sportą;
- skiria išteklius neįgaliųjų sportui;
- įgyvendina kitus veiksmus, skirtus pagerinti socialines, kultūrinės, švietimo ar psichologines sąlygas atskirtoms ir (arba) pažeistoms bendruomenėms per sportą;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

49. Organizacija įgyvendina kovos su diskriminacija sporte politiką.(1)

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti kovai su diskriminacija sporte;
- turi elgesio kodeksą, kuriame nurodytos taisyklės, skirtos kovai su diskriminacija sporte;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su diskriminacija sporte;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis) siekdama kovoti su diskriminacija sporte;
- įgyvendina veiksmus, skirtus kelti sąmoningumą dėl diskriminacijos keliamų problemų.

49. Organizacija įgyvendina kovos su diskriminacija sporte politiką.(2)

- Ar organizacijos įstatai ir (arba) vidaus taisyklės nustato procedūras skundų dėl diskriminacijos nagrinėjimui?
- Ar procedūra nustato taisykles:
 - dėl skundų pateikimo;
 - dėl skundų tyrimo;
 - dėl nepriklausomo tribunolo įsteigimo;
 - dėl asmens, pateikusių skundą, informavimo apie tyrimo rezultatus.
- Ar organizacija atliko savo veiksmų poveikio vertinimą?

50. Organizacija įgyvendina politiką, skatinančią lyčių lygybę sporte.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti skatinti lyčių lygybę sporte;
- siūlo švietimo programas visiems sprendimų priėmėjams apie įvairių interesų atstovavimą;
- įgyvendina veiksmus, skirtus remti (būsimus) abiejų lyčių lyderius per formalius mokymus arba neformalius susitarimus (pvz., mentorystės sistemą);
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su lyčių lygybe sporte;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis) siekdama skatinti lyčių lygybę sporte;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą

51. Organizacija įgyvendina politiką, skirtą kovai prieš lažybas ir sutartas rungtynes.(1)

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti kovai su lažybomis ir sutartomis rungtynėmis?
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su lažybomis ir sutartomis rungtynėmis?
- įgyvendina drausmės taisykles kovai su lažybomis ir sutartomis rungtynėmis, kurios apima nuostatas:
 - draudžiančias bet kokiam organizacijos nariui atlikti statymus, susijusius su jaunimo lygomis ir varžybomis ar rungtynėmis kuriuos jis arba ji gali (ne)tiesiogiai paveikti;
 - draudžiančias bet kokiam organizacijos nariui platinti slaptą informaciją, kuri pagrįstai gali būti naudojama lažybų kontekste;
 - nustatančias pareigą kiekvienam organizacijos nariui pranešti apie bet kokius prašymus neteisėtai paveikti organizacijos organizuojamas varžybas ar rungtynes;
 - nustatančias procedūrą bausti dėl bet kokių šių taisyklių pažeidimų.

51. Organizacija įgyvendina politiką, skirtą kovai prieš lažybas ir sutartas rungtynes.(2)

Ar organizacija:

- skatina geriausių patirčių mainus, kovojant su lažybomis ir sutartomis rungtynėmis;
- įgyvendina veiksmus, skirtus šviesti elitinius sportininkus, perspektyvius jaunos sportininkus, trenerius, teisėjus, mokytojus ir klubus apie lažybų ir sutartų rungtynių riziką;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

52. Organizacija pritaiko taisykles, skatinančias gamtos išteklių saugojimą.

- Ar organizacija:
- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti skatinti gamtos išteklių saugojimą;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su gamtos išteklių saugojimu;
- įtraukia aplinkos valdymo sistemą (ISO 20121 ar panašią) į savo pagrindinių renginių organizavimo sutartis;
- oficialiai atsižvelgia į aplinkosaugos kriterijus vertindama pasiūlymus organizuoti savo pagrindinius renginius;
- įtraukia konkrečius aplinkosaugos tvarumo tikslus į savo pagrindinių renginių organizavimo sutartis;
- teikia (potencialiems) renginių šeimininkams nurodymus dėl aplinkos tvarumo;
- skatina geriausių patirčių mainus dėl gamtos išteklių saugojimo su savo nariais;
- įgyvendina kitus veiksmus, skirtus skatinti gamtos išteklių saugojimą sporto veiklose;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis), siekdama skatinti gamtos išteklių saugojimą;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

53. Organizacija įgyvendina dvikryptės sportininkų karjeros skatinimo politiką.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti padėti sportininkams derinti savo sportinę karjerą su studijomis ar darbu;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su dvikrypte sportininkų karjera;
- įgyvendina veiksmus, skirtus skatinti geriausių patirčių mainus dėl dvikryptės sportininkų karjeros galimybių su savo nariais;
- vykdo kitus veiksmus (nesusijusius su geriausių patirčių mainais ar bendradarbiavimu su kitomis organizacijomis), kurie skirti skatinti ir remti dvikryptę sportininkų karjerą;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis), siekdama padėti sportininkams derinti savo sportinę karjerą su studijomis ar darbu;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

54. Organizacija įgyvendina masinio sporto skatinimo politiką.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti skatinti masinį sportą;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už masinį sportą;
- įgyvendina veiksmus, skirtus skatinti masinį sportą;
- vykdo kitus veiksmus (nesusijusius su geriausių patirčių mainais ar bendradarbiavimu su kitomis organizacijomis), kurie skirti skatinti ir remti masinį sportą organizacijos narių veikloje;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis) siekdama skatinti masinį sportą;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

55. Organizacija užtikrina sąžiningą elgesį su profesionaliais sportininkais.

Ar organizacija įgyvendina:

- minimalių reikalavimų naudojimą standartinėms sportininkų sutartims, kurie apima:
 - minimalių atlyginimų standartą;
 - vidinės drausmės taisyklių standartą su sankcijomis/bausmėmis (baudomis) ir būtinomis procedūromis;
 - standartą dėl ginčų sprendimo proceso, kurie neaprašyti sutartyje.
- veiksmus, skirtus skatinti socialinį dialogą (tarp sportininkų ir klubų).

56. Organizacija įgyvendina žmogaus teisių skatinimo ir apsaugos politiką.

Ar organizacija:

- turi oficialią (rašytinę) politiką, kurioje nurodomi tikslai ir konkretūs veiksmai, skirti žmogaus teisių skatinimui ir apsaugai;
- turi darbuotoją, kuris oficialiai veikia kaip kontaktinis asmuo ir yra atsakingas už visus klausimus, susijusius su žmogaus teisėmis;
- įgyvendina veiksmus, skirtus skatinti ir apsaugoti žmogaus teises;
- vykdo kitus veiksmus (nesusijusius su geriausių patirčių mainais ar bendradarbiavimu su kitomis organizacijomis), kurie skirti skatinti ir apsaugoti žmogaus teises savo organizacijos narių veikloje;
- bendradarbiauja su kitomis organizacijomis (ne su savo nariais ar regioninėmis organizacijomis) siekdama skatinti ir apsaugoti žmogaus teises;
- oficialiai atsižvelgia į žmogaus teisių apsaugos kriterijus vertindama pasiūlymus organizuoti savo pagrindinius renginius;
- įtraukia konkrečius žmogaus teisių reikalavimus į savo pagrindinių renginių organizavimo sutartis;
- teikia (potencialiems) renginių šeimininkams nurodymus dėl klausimų, susijusių su žmogaus teisių apsauga;
- atliko savo veiksmų poveikio vertinimą.

57. Organizacija reikalauja, kad subjektai, gaunantys finansavimą, įgyvendintų antikorpupcinę kontrolę.

Ar organizacijos įstatai ir (arba) vidaus taisyklės ir (arba) oficiali politika:

- reikalauja, kad organizacija nustatytų, ar bet kuri finansavimą gaunanti įstaiga įdiegė antikorpupcinės kontrolės priemones, kurios valdo korupcijos rizikas;
- nustato, kad organizacija reikalauja, jog bet kuri finansavimą gaunanti įstaiga įdiegtų antikorpupcinės kontrolės priemones atitinkamam sandoriui ar projektui;
- nustato, kad sandoris negali būti įvykdytas, jei tinkamos antikorpupcinės kontrolės neįdiegtos ir finansavimą gaunanti įstaiga atsisako jas įgyvendinti.

Sėkmės!

Prof.dr.Agota Giedrė Raišienė
agotar@mruni.eu